

stunget. 140-149 **augar-sarfa** är ganska tydligt. 150 **h** är svagt. Intet skiljetecken efter 152 **n**, icke heller efter 158 **f**. Efter 155 **r** har sannolikt funnits ett **a**, ehuru endast huvudstavens övre del är i behåll.

Förre delen av inskriften (r. 1-65) är svårt skadad och därför mycket svårläst. Många runor äro så fragmentariska, att de icke kunna med säkerhet identifieras. Jag återger därför för denna del av inskriften samtliga äldre läsningar:

Hilfeling: **botui : ok : ka ... ogsarfa : h ... nās - n - - - hara : stan : yfir : budaity : af hah : hiby : ok : til aukarsarfa.**

Ekdahl: **botolf : ka ... isarfa : (gannisarfa? gannarfve) lit : giara : hina : sdin ufir : rutaitu : af hah : hib : af tis : aukarsarfa** (oxarfve). Det är i huvudsak denna läsning, som återges av Liljegren (L 1780).

Säve: **botolf : ok** (el. **af?**) **aukarsarfa : h ... : s - h ... hina : stan : ufir : ru - itu : af hah : h - b : - k : til : aukarsarfa.**

v. Friesen: **bo - - - : okā - s - rfa : h - n : l - t : h - ga : hina : sdan : yvir : rudaitu : af hah : h - b - ok : tis : aukarsarfa.**

Stenen låg i äldre tid på gården Oxarves gravplats på kyrkogården. Därmed är det klart, att inskriftens **aukarsarfa** (2 ggr) återger den medeltida formen av namnet Oxarve, såsom redan Ekdahl och H. Gustavson ha antagit. Gårdsnamnet innehåller enligt Gustavson som förled ett mansnamn **Aufgair* (fsv. *Odher*, isl. *Audgeirr*). Det skadade 45-51 **hah : h-b-** (Hilfeling: **hah : hiby**) kan möjligen avse Hageby i den närbelägna Etelhems sn. De båda personnamnen kunna icke säkert identifieras. Det första är en sammansättning med *Bot-* (*Botvi* Hilfeling, *Botolf* Ekdahl, Säve, v. Friesen). Det andra är möjligen en skriftform av det vanliga kvinnonamnet *Botaid*; se om detta G 12. Om *Botvi* se G 42. Om växlingen *Bot-* : *But-* i forngutniska personnamn se H. Gustavson, *Gutamålet* I (1940), s. 193.

Senare delen av inskriften ger en datering efter påsktavla och runkalender. »Då jag blev skriven»: det är gravhällen själv, som tänkes tala. För att fastställa det årtal som avses, bör man erinra sig, att * är sjunde runan i runraden; den motsvarar sålunda som söndagsbokstav det latinska alfabetets *g*. Runan **ᚷ** är den sextonde i runkalenderns gyllentalserie och motsvarar sålunda som primstav (gyllental) lat. XVI (16). Alltså: hällen blev ristad det år, då söndagsbokstaven var *g* och gyllentalet 16 i tolfte raden. Med hjälp av den medeltida påsktavlan finner man då omedelbart, att årtalet är 1459. Se påsktavlan i *Den gotländska runkalendern 1328* av N. Lithberg och E. Wessén (1939), s. 64.

Peter i Oxarve har ristat runorna. Om namnet *Petar* se G 2. Om uttrycket *Petar Aukarsarva* se G 78. Uttryck av typen »han skrev mig» förekomma i flera inskrifter, se härom G 3 och G 51.

v. Friesen: »Här finna vi en ortografi i upplösning: **sda[i]n, rudaitu** för klass. **rupaiþu, radu**, men ännu **[s]kr[i]vaþ, un[d]ir[m]aþr**; unga språkformer **bo[tolf]**, **[s]kr[i]vaþ** (utan nom.-ändelse), **ta** för **þa, tolfte** för **tolftu**, samt yttre, väl närmast dansk, påverkan på skriftspråket: **skref**.» Det är att märka, att flera av v. Friesens exempel bero på osäkra läsningar.

v. Friesen påpekar, att gravstenen i Hemse endast är 10 år yngre än den stora gravhällen i Lye (G 99).

56. Hemse kyrka.

Pl. 21.

Litteratur: Rannsakingarna 1667 (F 19: 3), s. 173; P. A. Säve, *Reseberättelse* 1864 (ATA), s. 197; O. v. Friesen, *Anteckningar* 1923 (UUB).

Kyrkoherden J. I. Canutius meddelar år 1667 angående antikviteter i Hemse kyrka följande: »I Choret stå thesse Runa bookstäffver **fupork** öffver 20 gånger på radh skreffne och mz sådan punct * distingverade.»

Runorna äro icke omtalade i senare källor (Hilfeling, Ekdahl, Säve). Säkerligen ha de blivit överstrukna och dolda. I samband med den senaste restaureringen av kyrkan har inskriften framtagits och färgen ifyllts på nytt.

Inskriften befinner sig på östra sidan av triumfbågens södra pelare, över och t.h. om uppgången till predikstolen. Den består av söndagsbokstäverna **fuþorkh** målade i svart och upprepade i rader

2 gånger
5 gånger
5 gånger
2 gånger + **fuþork**
3 gånger + **fu**
2 gånger + **fuþork**

57. Hemse Annexhemman, Hemse sn. Nu i Statens Historiska Museum.

Pl. 18.

Litteratur: Skrivelse från Landshövdingen i Visby till Riksantikvarien den 22/12 1868 (SHM: Inventarium nr 4030); P. A. Säve, *Gotländska samlingar* Bd 5 (hs R 623: 5 i UUB), s. 806, Gutaord 13 (hs R 625: 12 i UUB), s. 36, *Gotland* 1864 (hs S 40 o i UUB), s. 68; C. Säve, *Brev till P. A. Säve* den 29/1 1868 (hs R 623: 5 i UUB, s. 668); H. Pipping, *Om runinskrifterna på de nyfunna Ardre-stenarna* (1901), s. 5 not 2, 45 (med not 4), 59; O. v. Friesen, *Anteckningar* 1934 (UUB); S. Lindqvist, *Gotlands Bildsteine* 1 (1941), s. 59, 77, 88, 90, 2 (1942), s. 75 f.

Äldre avbildningar: P. A. Säve, teckning (hs R 623: 5 s. 806); H. Andersson, foto 1934 (ATA); Lindqvist a. a. I, fig. 172, 179, 2, fig. 419.

Fyra fragment av en bildsten, funna hösten 1867 under grustäkt i en åker hörande till annexhemmanet och belägen strax S om Hemse kyrka. Fyndet anträffades, jämte två armringar och en nål av brons, omkring 2 alnar under jordytan. Det inlöstes samma år till Statens Historiska Museum (inv.-nr 4030).

Fyndet gjordes, enligt landshövdingens skrivelse till Riksantikvarien, av hemmansägaren Carl Andersson Svie i Alva sn. Det kom därför, bl. a. hos bröderna Säve, att felaktigt föras till gården Svie och Alva sn.

Carl Säve omtalar fyndet i ett brev till brodern Per Arvid i jan. 1868: »En lika märklig som välkommen sak är det nya fyndet af en *runbildsten* i *Alva* och en sandsten! Det är nu omöjligt att afgöra, om namnet varit *kairalf* r., m. eller *kairalf* f., ett hittills okänt runnamn. — Vi få nödvändigt söka att få under ett utgifva alla *Bild-* och *Runbildstenar* å Gotland!»

Bitarna passa samman två och två, och de härröra otvivelaktigt från samma bildsten. Denna har enligt Lindqvist tillhört en stenkista och tycks ha haft samma form som de båda gavelhällarna i Ardrekistan (G 114); möjligen har den varit något mindre.

Sandsten. Det övre fragmentparet (med runor) har en största bredd av 25 cm, det nedre (med figurer)

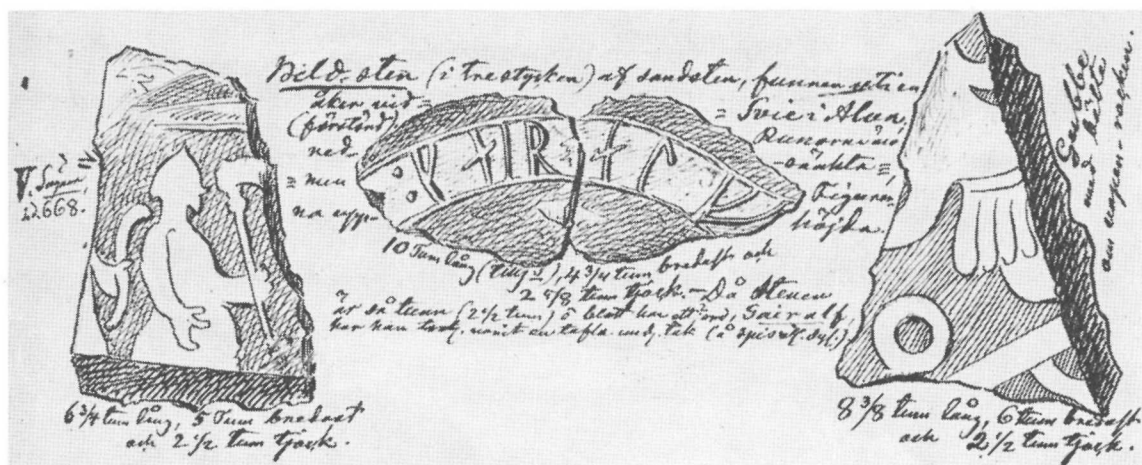

Fig. 46. G 57. Hemse Annexhemman, Hemse sn. Efter teckning av P. A. Säve i hs R 623: 5.